

Frederick Douglass

VIAȚA UNUI SCLAV AMERICAN

Traducere din limba engleză:
IULIA BODNARI

EDITURA HERALD
București

CUPRINS

Tabel Cronologic	5
Prefață	22
Scrisoare de la Wendell Phillips	36
Capitolul I	41
Capitolul II	49
Capitolul III	57
Capitolul IV	64
Capitolul V	71
Capitolul VI	78
Capitolul VII	84
Capitolul VIII	94
Capitolul IX	102
Capitolul X	111
Capitolul XI	159
Anexă	180

TABEL CRONOLOGIC

- 1818 Se naște în februarie (nu se cunoaște data exactă), la Holme Hill Farm, în comitatul Talbot, pe coasta răsăriteană a Marylandului, fiul lui Harriet Bailey, sclavă, și al unui tată alb despre care se zvonește că ar fi fost stăpânul lui Douglass, Aaron Anthony. Este numit Frederick Augustus Washington Bailey. Frații mai mari sunt Perry, născut în 1813, și două surori: Sarah, născută în 1814, și Eliza, născută în 1816. O soră mai mică, Kitty, se naște în 1820, și o alta, Arianna, în 1822. Douglass își vede rareori mama, care lucrează la o fermă din apropiere. El este crescut de bunicii săi, Betsy și Isaac Bailey, la Holme Hill Farm.
- 1824 Este trimis să lucreze pe plantația lui Lloyd din St. Michael, Maryland, plan-

tație administrată de Aaron Anthony. Acolo, Douglass, în vârstă de șase ani, se alătură fraților mai mari. Este ales să fie tovarășul lui Daniel Lloyd, cel mai tânăr fiu al proprietarului plantației, și învață modul de vorbire specific „albilor”.

1826 Mama sa moare. El este trimis la Baltimore, unde lucrează ca servitor și muncitor necalificat pentru Hugh Auld, dulgher de corăbii, și pentru fratele lui Thomas Auld, ginerele lui Anthony. Anthony moare la 14 noiembrie și nu se îngrijește să lase un testament.

1827 Îi cere stăpânei sale, Sophia Auld, să îl învețe să citească, și învață alfabetul și câteva cuvinte simple. Când Hugh Auld află de lecții, le pune capăt imediat, dar Douglass continuă să învețe pe cont propriu. În octombrie, este trimis la Holme Hill Farm, pentru împărțirea celor douăzeci și nouă de sclavi ai lui Anthony. Douglass este atribuit lui Thomas Auld, care îl trimite înapoi la Hugh și Sophia Auld.

- 1831 Experimentează reînsoflețirea¹ religioasă și se alătură Bisericii Episcopale Metodiste Africane din Baltimore. Economisește cincizeci de cenți și cumpără un exemplar uzat din *The Columbian Orator*², o colecție de discursuri importante despre subiecte ca libertatea, egalitatea și justiția. Află despre mișcarea aboliționistă când citește o relatare din ziar despre petițiile antisclavagiste.
- 1833 Este trimis la St. Michael, în comitatul Talbot, ca să lucreze pentru Thomas Auld, și află că sora lui Sarah a fost vândută în 1832 unui deținător de plantații din Mississippi.

¹ Mișcare de redeșteptare religioasă, caracterizată prin creșterea interesului față de religie, un simțământ profund de conștientizare a stării păcătoase în care se află individul și de consacrare în vederea atingerii unui nou standard de moralitate personală. Teologii identifică patru valuri de reînsoflețire religioasă, care au avut loc în Statele Unite, în secolele XVIII și XIX, și în urma cărora au luat naștere noi mișcări și denominațiuni religioase. (N. tr.)

² *Oratorul din Columbia* este o colecție de eseuri politice, poezii și dialoguri publicată în 1797, foarte folosită în școlile americane în prima decadă a secolului al XIX-lea pentru a-i învăța pe elevi să citească și să se exprime. (N. tr.)

PREFAȚĂ

ÎN LUNA august, 1841, am asistat la o convenție anti-sclavagistă în Nantucket, și acolo am avut fericirea de a-l cunoaște pe Frederick Douglass, autorul *Vieții* care urmează. Era un străin pentru aproape toți membrii acelei organizații; dar fiindcă scăpase recent din temnița sclaviei sudiste și fiindcă ne dădusem seama că era foarte curios să cunoască principiile și măsurile aboliționiștilor – despre care auzise vorbindu-se în mod vag pe când era sclav – s-a simțit îndemnat să facă act de prezență la evenimentul sus-menționat, deși locuia pe atunci în New Bedford.

A fost un mare noroc, un foarte mare noroc! Noroc pentru milioanele sale de frați înlănțuiți, care tânjesc totuși în continuare să fie eliberați de înspăimântătoarea lor robie! Noroc pentru cauza emancipării negrilor și a libertății universale! Noroc pentru ținutul în care s-a născut și pentru a cărui salvare și binecuvântare a făcut deja atât de mult! Noroc pentru un larg cerc de prieteni și cunoscuți, cărora le-a câștigat toată simpatia prin nenumăratele suferințe pe care le-a îndurat, prin

trăsăturile virtuose de caracter, prin amintirea veșnic prezentă a celor care sunt înlănțuiți, ca și cum ar fi încă înlănțuit alături de ei! Noroc pentru mulțimile de oameni din diferite părți ale republicii noastre, ale căror minți le-a luminat prin prezentarea subiectului sclaviei, și care au fost mișcați până la lacrimi de patosul său sau aprinși de o dreaptă indignare prin elocvența sa cutremurătoare, împotriva celor care transformă oamenii în sclavi! Noroc pentru el însuși, fiindcă asta l-a introdus imediat în câmpul utilității publice, „a dăruit lumii siguranța unui OM”, trezind energiile adormite ale sufletului său și consacându-l măreței lucrări de a rupe nuiua opresorului și a-i elibera pe cei oprimați!

Nu voi uita niciodată primul său discurs de la convenție – emoția extraordinară pe care a trezit-o în propria mea minte – impresia puternică pe care a produs-o asupra publicului numeros, care nu se aștepta la nimic asemănător – aplauzele care au însoțit de la început până la sfârșit elocvențele sale comentarii. Cred că nu am urât niciodată sclavia atât de intens ca în momentul acela; oricum, percepția mea despre enorma ofensă pe care aceasta o pricinuieste naturii divine a victimelor sale a devenit mai clară ca niciodată. Aici era una dintre victime, impunătoare și precisă ca proporții fizice și înălțime, cu un intelect foarte înzestrat, cu o elocvență naturală prodigioasă, cu un suflet „creat cu puțin mai prejos decât

îngerii”¹, și care era totuși sclav, vai, un sclav fugar, tremurând pentru siguranța sa, neîndrăznind să creadă că s-ar putea găsi pe pământul american măcar o singură persoană albă care să îi fie prietenă în toate nefericirile, din dragoste față de Dumnezeu și față de omenire! Deși era capabil de realizări atât de mărețe ca ființă morală și inteligentă – având nevoie doar de o mică doză de cultură ca să fie transformat într-o podoabă pentru societate și o binecuvântare pentru rasa sa –, totuși, conform legii pământului, conform vocii oamenilor, conform termenilor codului sclavagist, nu era decât o proprietate, un animal de povară, o posesiune personală!

Un prieten iubit din New Bedford a reușit să îl convingă pe domnul Douglass să se adreseze convenției. A urcat estrada cu șovăiala și stinghereala care însoțesc întotdeauna o minte sensibilă într-o situație cu totul nouă. După ce s-a scuzat pentru ignoranța sa și a amintit auditoriului că sclavia este un învățător jalnic pentru inteligența și sufletul omenesc, a început să relateze câteva fapte ce țineau de povestea propriei sclavii, iar în timpul discursului a exprimat multe gânduri nobile și multe cugetări mișcătoare. De îndată ce a luat loc, m-am ridicat plin de speranță și admirație și am decla-

¹ Citat din Biblie, Psalmi 8:5, tr. Cornilescu. (N. tr.)

rat că Patrick Henry¹, faimosul revoluționar, nu ținuse niciodată un discurs mai elocvent pentru cauza libertății decât cel pe care îl ascultasem chiar atunci de pe buzele acestui fugar vânat. Așa am crezut atunci, și așa cred și acum. Am amintit publicului pericolul care îl înconjură în Nord pe acest tânăr autoemancipat – chiar și în Massachusetts, pe pământul Părinților Pelerini, printre urmașii revoluționarilor; și am apelat la ei, întrebându-i pe cei prezenți dacă ar fi permis vreodată să fie dus înapoi în sclavie, cu lege sau fără lege, cu sau fără constituție. Răspunsul a fost unanim și tunător: „Nu!” „O să îl ajutați și o să îl protejați ca pe un frate, un locuitor al vechiului Bay State?” „Da!” au strigat toți, cu o energie atât de impresionantă, încât implacabilii tirani de la sud de linia dintre Mason și Dixon trebuie să fi auzit această puternică explozie de simțăminte, și să o fi recunoscut ca pe angajamentul unei hotărâri invincibile din partea celor care o manifestaseră, angajamentul de a nu trăda niciodată pe fugari, ci de a-i ascunde pe proscriși și de a suporta cu fermitate consecințele.

Imediat, mi s-a gravat profund în minte gândul că, dacă l-aș fi putut convinge pe domnul Douglass să își

¹ Patrick Henry (1736-1799) a fost una dintre figurile proeminente ale Revoluției americane și unul dintre „părinții fondatori” ai națiunii americane, cunoscut și amintit în special pentru celebrul său discurs „Dați-mi libertatea sau dați-mi moartea!”. (N. tr.)

consacre timpul și talentele pentru promovarea activității antisclavagiste, aceasta ar fi primit un impuls viguros, iar prejudecățile nordiştilor față de cei cu pielea de altă culoare ar fi primit în același timp o puternică lovitură. De aceea, m-am străduit să îi transmit speranță și curaj, ca să îndrăznească să se angajeze într-o vocație atât de anormală și plină de responsabilitate pentru o persoană în situația sa; eforturile mele au fost însoțite de eforturile unor prieteni cu inima bună, în special fostul agent general al Societății Antisclavagiste din Massachusetts, domnul John A. Collins¹, a cărui judecată a coincis exact cu judecata mea în acest caz. La început, nu ne-a putut oferi nicio încurajare; cu timiditatea sa sinceră, și-a exprimat convingerea că nu era persoana potrivită pentru o misiune atât de măreață; calea de urmat era una cu totul neexplorată; se temea sincer că ar fi făcut mai mult rău decât bine. După multe deliberări, totuși, a consimțit să facă o încercare; și chiar din perioada aceea a început să acționeze fără întrerupere ca agent conferențiar, sub auspiciile societăților antisclavagiste din America sau din Massachusetts. A lucrat cu zel; iar succesul său în combaterea prejudecăților, în câștigarea de prozeliti și în agitarea opiniei publice a depășit cu mult cele

¹ Cunoscut abolitionist, originar din Vermont; a fost timp de patru ani agentul general al Societății Antisclavagiste din Massachusetts. (N. tr.)

mai optimiste așteptări care însoțiseră începuturile strălucitoarei sale cariere. Este înzestrat din naștere cu amabilitate și blândețe, dar și cu un caracter cu adevărat bărbătesc. În calitate de vorbitor public, excelează în patos, iscusință, comparație, imitație, vigoare a raționamentului și ușurință a cuvântului. În el există o contopire între minte și inimă, indispensabilă pentru iluminarea minților și câștigarea inimii altora. Fie ca puterea aceasta să fie mereu aceeași! Fie ca el să continue să „crească în harul și în cunoștința Domnului”¹, ca să poată fi tot mai util pentru cauza omenirii care sângerează, aici sau peste hotare!

Este desigur remarcabil că unul dintre cei mai eficienți apărători ai populației sclave, acum înaintea publicului, este un sclav fugar, în persoana lui Frederick Douglass; și că populația de culoare liberă din Statele Unite este atât de bine reprezentată de unul dintre ai săi, în persoana lui Charles Lenox Redmond², ale cărui intervenții elocvente au obținut cele mai entuziaste aplauze din partea mulțimilor din ambele părți ale Atlanticului. Să-i lăsăm pe calomniatorii rasei de culoare să se facă singuri de rușine pentru josnicia lor și pentru spiritul lor intolerant, și astfel să nu mai vorbească despre inferioritatea naturală a celor care au nevoie doar de timp și de ocazii favorabile pentru a atinge cel mai înalt grad de perfecțiune umană.

¹ Petru 3:18. (N. tr.)

² Charles Lenox Remond (1810-1873) a fost un orator american de culoare, activist și abolitionist din Massachusetts. (N. tr.)

SCRISOARE DE LA WENDELL PHILLIPS¹

Boston, 22 aprilie 1845.

Dragul meu prieten,

Îți amintești vechea fabulă a „omului și leului”, în care leul se plânge că nu ar fi fost prezentat într-o lumină atât de falsă dacă „ar fi scris leii povestea”.

Mă bucur că a sosit timpul ca „leii să scrie povestea”. Am fost lăsați destul să ghicim caracterul sclaviei din dovezile involuntare oferite de stăpâni. Am putea într-adevăr să ne mulțumim cu rezultatele acestor relații, așa cum trebuie să fie ele în general, fără să mai căutăm să aflăm dacă s-au petrecut în fiecare caz. Într-adevăr, cei care măsoară câte jumătate de baniță de porumb pe săptămână și se desfată numărând loviturile de bici de pe spinarea sclavului, sunt rareori „materia primă” din care se fac reformatorii și aboliționiștii. Îmi amintesc că, în 1838, mulți așteptau rezultatele

¹ Wendell Phillips (1814-1884) a fost un renumit aboliționist american, apărător al indienilor americani, orator și avocat. (N. tr.)

experimentului din Indiile de Vest¹, înainte de a se înrola în rândurile noastre. Acele „rezultate” au venit demult; dar vai, puțini dintre ei le-au însoțit, convertindu-se. Omul trebuie să fie dispus să judece emanciparea prin alte probe, nu doar prin creșterea producției de zahăr, și să urască sclavia și din alte motive, nu doar fiindcă înfometează bărbații și biciuiește femeile, ca să poată pune prima cărămidă a vieții sale antisclavagiste.

M-am bucurat să aflu, din povestirea dumitale, că cei mai neglijați dintre copiii lui Dumnezeu s-au trezit foarte curând și au devenit conștienți de drepturile lor și de nedreptatea care li s-a făcut. Experiența e un profesor aspru, și cu mult înainte ca dumneata să înveți abecedarul sau să știi încotro se îndreptau „pânzele albe” din golful Chesapeake, ai început, după cum văd, să măsoți nefericirea sclavului, nu după foamea și nevoile sale, nu după loviturile de bici și munca epuizantă, ci după moartea crudă și distrugătoare care se adună în sufletul său.

În legătură cu asta există o împrejurare care face mai valoroase amintirile dumitale și mai remarcabilă percepția dumitale precocă. Ai venit din acea parte de țară unde sclavia își arată cele mai binevoitoare caracteristici, după cum ni s-a spus. Să ascultăm deci care

¹ Phillips se referă la experimentul care a avut loc în 1838 în coloniile producătoare de trestie de zahăr din Indiile de Vest, când britanicii au abolit în cele din urmă comerțul cu sclavi și au garantat libertatea oamenilor de culoare din tot imperiul britanic. (N. tr.)

este starea aceasta bună – să privim partea frumoasă, dacă există așa ceva; apoi, imaginația poate să își folosească puterile și să adauge nuanțe mai întunecate la acest tablou, pe măsură ce călătorește spre sud, spre această Vale a Umbrei Morții (pentru omul de culoare), pe unde curge fluviul Mississippi.

Mai mult, te cunoaștem demult și putem să ne încredem pe deplin în adevărul, deschiderea și sinceritatea dumitale. Toți cei care te-au auzit vorbind au fost convinși că le-ai oferit un eșantion corect al adevărului complet, și cred că la fel se va întâmpla și cu cei care îți vor citi cartea. Nu există nici un portret unilateral, nici o plângere la întâmplare, ci doar adevărul strict, ori-când bunătatea personală neutralizează, pentru moment, sistemul ucigaș cu care s-a aliat într-un fel atât de ciudat. De altminteri, și dumneata ai fost cu noi niște ani și poți compara bine penumbra drepturilor de care se bucură rasa dumitale în Nord cu acel „miez al nopții” sub care chinuiesc la sud de linia Mason-Dixon. Spune-ne dacă, până la urmă, omul de culoare semiliber din Massachusetts e mai rău decât sclavul ghiftuit din mlaștinile cu orez!

Citind viața dumitale, nimeni nu poate spune că am ales pe nedrept câteva exemple rare de cruzime. Știm că picăturile amare pe care le-ai sorbit din cupă nu sunt necazuri întâmplătoare, nici rele individuale, ci trebuie să se amestece întotdeauna și inevitabil în

soarta fiecărui sclav. Sunt ingredientele esențiale ale sistemului, nu rezultatele lui ocazionale.

Adevărul este că voi citi cartea tremurând pentru dumneata. Îți amintești că acum câțiva ani, când ai început să îmi dezvălui numele dumitale real și locul de naștere, eu te-am oprit și am preferat să rămân ignorant. Am rămas așa, cu excepția unei vagi descrieri, până zilele trecute, când mi-ai citit memoriile dumitale. Nu știam dacă să-ți mulțumesc sau nu văzându-le, având în vedere că în Massachusetts este încă periculos ca un om onest să își spună numele! Se spune că părinții fondatori au semnat Declarația de Independență din 1776 cu juvățul la gât. Și dumneata ți-ai publicat declarația de libertate înconjurat de pericole. În toate ținuturile întinse umbrite de Constituția Statelor Unite, nu există niciun singur loc – oricât de mic sau pustiu – în care un sclav fugar să se oprească și să spună: „Sunt în siguranță”. Întregul arsenal al Legilor din Nord nu îți poate oferi nicio apărare. Pot spune deschis că, dacă aș fi în locul dumitale, aș arunca manuscrisul în foc.

Poate că îți vei putea spune povestea fără nicio primejdie, după ce ți-ai câștigat afecțiunea atâtor inimi prin calitățile dumitale excepționale, și prin dăruirea și mai extraordinară cu care le-ai pus în slujba altora. Însă totul se va datora lucrării dumitale și eforturilor neînfricate ale celor care, călcând în picioare legile țării și Constituția, sunt hotărâți să „ascundă pe cel pri-

gonit” și să facă din inimile lor un refugiu pentru cei apăsați dacă, într-un moment sau altul, cei mai umili vor putea sta în siguranță pe străzile noastre și vor da mărturie despre cruzimile ale căror victime au fost.

Totuși, e trist să te gândești că însăși inimile acestea palpitânde care au primit cu drag povestea dumitale și formează cea mai bună protecție atunci când o spui, bat împreună împotriva „regulamentului acordat și stipulat în acest caz”. Continuă, dragul meu prieten, până când dumneata și cei care au fost salvați ca și dumneata, ca prin foc, din închisoarea întunecoasă, veți putea transforma aceste pulsații libere și ilegale în regulamente; iar New England, separându-se de o Uniune pătată de sânge, se va mândri că este refugiuul celor apăsați. Până ce nu ne vom mulțumi doar să „ascundem pe cel prigonit”, până nu vom mai considera că este un merit să stai nepăsător deoparte în timp ce el este vânat în mijlocul nostru; ci, consacrand din nou pământul Părinților Pelerini ca refugiu pentru cei oprimați, vom proclama cu glas atât de tare *bun venit* sclavului, încât ecourile vor ajunge în orice colibă din Carolina și vor face ca sclavii cu inima zdrobită să se ridice dintr-un salt, gândindu-se la bătrânul Massachusetts.

Dumnezeu să grăbească ziua aceea!

Până atunci și întotdeauna,
al dumitale sincer
Wendell Phillips